Zašto 'Teksaska studija' Marka Regnerusa ne govori o dobrobiti djece iz obitelji istospolnih roditelja

Tanja VUČKOVIĆ JUROŠ

Interdisciplinarni istraživački centar za obitelj i seksualnost (CIRFASE), Katoličko sveučilište u Louvainu, Louvain-la-Neuve, Belgija

tanja.vuckovic@uclouvain.be

1. Uvod

2012. godine, Mark Regnerus, sociolog koji se bavi seksualnim ponašanjem, dinamikom odnosa i religijom na Sveučilištu u Texasu - Austinu u SAD-u, je objavio rad o dobrobiti odrasle djece roditelja koji su imali istospolnu vezu. Taj rad, u Hrvatskoj poznatiji kao 'Teksaska studija', tvrdi da djeca iz obitelji istospolnih roditelja imaju štetnije ishode od djece raznospolnih roditelja. Taj zaključak je naišao na veliku pažnju javnosti i uskoro je postao glavni argument organizacija koje zagovaraju daljnja ograničenja i ukidanja prava LGBT pojedinaca i istospolnih parova poput organizacije U ime obitelji u Hrvatskoj. No bilo kakav dublji pogled u karakteristike Regnerusove studije i u ograničenja njegovih zaključaka jasno pokazuje da ovo istraživanje zapravo ne može ništa reći o dobrobiti djece iz obitelji istospolnih roditelja i nikako se ne može navoditi kao dokaz da su ishodi djece istospolnih partnera štetniji od ishoda djece raznospolnih partnera. Stoga je rad naišao na vrlo snažnu negativnu reakciju znanstvene zajednice koja je ukazivala na metodološke probleme i na neprimjerenost zaključaka koje autor iznosi. Iako je istraživanje koje je Regnerus vodio zaista bilo impresivno prema svom obimu i podacima koje je prikupio, mnogi su znanstvenici (uključivši, na primjer, i Američku sociološku organizaciju) osudili Regnerusa zbog zlorabe podataka iz te studije i zbog pristranog prikazivanja rezultata koje nije bilo u skladu s načelima dobre znanstvene prakse.

Kako bi se zainteresiranim čitateljima omogućilo da sami procijene opravdanost ovih kritika, u nastavku teksta slijedi detaljan pregled Regnerusovog članka iz 2012. godine. U ovom pregledu se sustavno prikazuju i komentiraju glavni elementi svakog znanstvenog rada: istraživačka pitanja, podaci i uzorak, analiza, glavni rezultati i zaključak te ograničenja studije. Nakon prikaza tih elemenata, slijedi pregled glavnih objavljenih komentara i kritika Regnerusove studije, kao i detaljna analiza članka Chenga i Powella iz 2015. godine u kojoj autori re-analiziraju podatke iz Regnerusove studije i pokazuju da značajnih razlika u štetnim ishodima između djece istospolnih roditelja i djece iz drugih obiteljskih struktura ipak nema.

---

¹ Ovaj rad je dostupan pod licencom *CC-BY Attribution 4.0 International*. Može se citirati na sljedeći način: Vučković Juroš, Tanja (2018): »Zašto 'Teksaska studija' Marka Regnerusa ne govori o dobrobiti djece iz obitelji istospolnih roditelja«, radni dokument, Open Science Framework, <http://doi.org/10.17605/OSF.IO/YD7HF>

2. Pregled studije Marka Regnerusa objavljene 2012. godine

Regnerus, Mark (2012). »How different are the adult children of parents who have same-sex relationships? Findings from the New Family Structures Study«, *Social Science Research*, 41 (4): 752-770.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.03.009>

Istraživačka pitanja.

Ispituju se različiti ishodi (društveni i emocionalni ishodi i međuljudski odnosi) mladih odraslih ljudi čiji su roditelji bili u istospolnoj vezi za vrijeme njihova djetinjstva i ti se ishodi uspoređuju s ishodima mladih odraslih ljudi iz ostalih različitih tipova obitelji.

Social Science Research je časopis posvećen kvantitativnim radovima i metodologiji u području društvenih znanosti. Prema *Journal Citations Report*, u godini objave ovog rada bio je u području sociologije rangiran 40. (drugi kvartil).

Podaci i uzorak.

Koriste se podaci američke Studije novih obiteljskih struktura (New Family Structures Study) koja je prikupljala podatke na slučajnom, nacionalno reprezentativnom uzorku mladih odraslih ljudi (18-39 godina) iz različitih tipova obitelji. Uzorak se sastojao 2 988 mladih odraslih ljudi, od kojih su 236 bili analizirani kao ispitanici koji su izvijestili da je njihov roditelj imao istospolnu romantičnu vezu prije njihove 18. godine ili prije nego što su napustili roditeljski dom (73 ispitanika je to izjavilo o svom ocu, a 175 o svojoj majci, no od ove posljednje skupine njih 163 su kategorizirani kao djeca lezbijskih majki).

Kao djeca iz istospolnih obitelji kategorizirani su svi ispitanici s roditeljem koji je, prema njihovom znanju, imao istospolnu vezu za vrijeme njihova djetinjstva, bez obzira da li su odrastali s tim roditeljem i njegovim/njezinim partnerom ili ne. Konkretno, 91% ispitanika je živjelo s lezbijskom majkom dok je ona imala istospolnu vezu, no tek je 57% živjelo s lezbijskom majkom i njenom partnericom barem četiri mjeseca (još je manji broj, 23%, u takvoj obitelji živio barem tri godine). Za ispitanike s gej očevima, ove su brojke još manje – 42% ispitanika je živjelo s gej ocem dok je on imao istospolnu vezu, ali tek 23% je s gej ocem i njegovim partnerom živjelo barem četiri mjeseca (manje od 2% je u takvom kućanstvu živjelo najmanje tri godine).

Analiza.

Analizira se 40 ishoda iz društvene sfere (npr. obrazovni ishodi, razina prihoda kućanstva,...) i emocionalne sfere (npr. indeks depresije, suicidalnost,...) te sfere međusobnih odnosa (npr. broj seksualnih partnera, povezanost s biološkim roditeljima,...). Ishodi mladih odraslih ljudi čiji su roditelji imali iskustvo istospolne veze se uspoređuju s mladim odraslim ljudima iz ostalih tipova obitelji, s posebnim naglaskom na one koji dolaze iz netaknutih kućanstava dvoje vjenčanih heteroseksualnih roditelja.

Budući da se radi o velikom broju različitih ishoda, u analizama se koriste različite regresijske tehnike prikladne za različite vrste zavisnih varijabli (logistička, OLS, Poisson i negativna binomijalna regresija). Dalje, autor u analizama koristi sljedeće socio-demografske kontrole: ispitanikovu dob, spol i rasu/etnicitet, obrazovanje majke te percipirane prihode originalne obitelji. Osim toga, autor kontrolira i za iskustvo vršnjačkog nasilja u ispitanikovom djetinjstvu te za legalni status prava istospolnih partnera i istospolnog braka u američkoj državi u kojoj ispitanik trenutno živi.

S ispitanicima koji su izjavili da su njihovi roditelji u nekom trenutku u njihovom djetinjstvu imali istospolnu vezu (pri čemu se razlikuju ispitanici s lezbijskom majkom i oni s gej ocem), autor uspoređuje sljedeće kategorije ispitanika: 1) ispitanike čiji su biološki roditelji bili vjenčani čitavo njihovo djetinjstvo te su još uvijek vjenčani, 2) ispitanike koji su bili usvojeni pri rođenju ili prije druge godine, 3) ispitanike čiji su biološki roditelji bili vjenčani čitavo njihovo djetinjstvo (do 18. godine), ali nisu vjenčani sada, 4) ispitanike čiji biološki roditelji nisu nikad bili vjenčani ili su se pak razveli u ispitanikovu djetinjstvu, a roditelj-skrbnik se prije ispitanikove 18. godine vjenčao s nekim drugim (obitelji s maćehom/pomajkom ili očuhom/poočimom), 5) ispitanike čiji biološki roditelji nisu nikad bili vjenčani ili su se pak razveli u ispitanikovu djetinjstvu, ali roditelj-skrbnik se nije prije ispitanikove 18. godine vjenčao s nekim drugim (obitelji sa samohranim roditeljem), te 6) sve ostale (npr. ispitanici s preminulim roditeljem).

Ako je ispitanik pripadao u više ovih kategorija, autor ga je smjestio samo u jednu. Primjerice, zbog malog broja djece s homoseksualnim roditeljima, ispitanici koji su odrastali u obitelji sa samohranim roditeljem, ali koji izjavili su da je taj roditelj imao istospolnu vezu, bili su smješteni samo u kategoriju djece iz istospolnih obitelji (čak i ako nisu odrastali s roditeljem koji je imao istospolnu vezu).

Glavni rezultati i zaključak.

Kod niza ishoda, autor nalazi statističke značajne razlike između (sada odrasle) djece koja dolaze iz netaknutih bioloških obitelji i (sada odrasle) djece lezbijskih i gej roditelja. Konkretno, kod djece lezbijskih majki, značajne su razlike u 24 od 40 ishoda (kada se u analizu uključe kontrole), a kod djece gej očeva u 11 od 40 ishoda (ne navodi se je li ovo rezultat prije ili poslije uključenih kontrola). Manjem broju statističkih značajnih razlika između djece iz netaknutih bioloških obitelji i djece gej očeva, autor spekulira, razlog bi mogao biti manji uzorak ovih posljednjih i/ili manja vjerojatnost da su ti ispitanici živjeli sa svojim očevima dok su ovi imali istospolnu vezu.

Značajne razlike autor nalazi i između (sada odrasle) djece iz netaknutih bioloških obitelji i (sada odrasle) djece iz ostalih tipova obitelji, prvenstveno obitelji s maćehom/pomajkom ili očuhom/poočimom (u 24 od 40 ishoda, nakon uvedenih kontrola) i obitelji sa samohranim roditeljem (u 21 od 40 ishoda, nakon uvedenih kontrola).

Ipak, treba napomenuti da autor uključuje zaista mnogobrojne raznovrsne ishode u svoju analizu (npr. da li su ispitanici trenutno vjenčani, da li su glasali na prošlim izborima, koliko često gledaju televiziju i slično). Stoga se ovdje usredočujemo samo na neke od tih ishoda, prvenstveno na one ishode koji se nedvojbeno mogu smatrati štetnim

(iz takvih su ishoda primjerice isključeni oni poput broja seksualnih partnera ili ispitanikove seksualne identifikacije).

Konkretno, kada se u analizu uključe kontrole, djeca lezbijskih majki su se od djece iz netaknutih bioloških obitelji značajno razlikovala u trenutnoj nezaposlenosti, primanju socijalne pomoći, iskustvu seksualno prenosive bolesti, seksualnoj viktimizaciji, obrazovnom postignuću, indeksu depresije, učestalosti korištenja marihuane i pušenja, učestalosti uhićenja i prihvatanju krivnje za prekršaj u odrasloj dobi.

Značajne razlike kod djece gej roditelja nađene su pak kod sljedećih ishoda: nedavna razmišljanja o samoubojstvu, iskustvo spolne prenosive bolesti, seksualna viktimizacija, obrazovno postignuće, indeks depresije, učestalost pušenja te učestalost uhićenja i prihvatanja krivnje za prekršaj u odrasloj dobi.

U zaključku autor naglašava kako njegova studija ne može govoriti o kauzalnosti, odnosno ne može tvrditi da je seksualna orijentacija roditelja ta koja uzrokuje lošije ishode sada odrasle djece koja su izvijestila da je njihov roditelj bio u istospolnoj vezi. Umjesto toga, njegova studija prvenstveno dovodi u pitanje tvrdnju o nepostojanju razlika koju su postavila mnoge ranije studije, koje on smatra metodološki inferiornim. Suprotno njima, njegovi rezultati ukazuju na postojanje mnogih razlika, pogotovo kada se djeca lezbijskih majki i gej očeva uspoređuju s djecom iz netaknutih bioloških obitelji.

Ograničenja studije.

Autor naglašava kako se radi o studiji koja u jednom trenutku u vremenu traži od odraslih ispitanike da odgovore na pitanja o svom djetinjstvu što ograničava tumačenje ishoda, odnosno isključuje bilo kakve zaključke o kauzalnosti. Dalje, budući da se radi o ispitanicima koji su velikom većinom već bili odrasli ljudi prije nego što je istospolni brak legaliziran u nekim američkim državama, studija također ne sadržava i ne može evaluirati djecu vjenčanih istospolnih partnera. Konačno, autor priznaje i da ispitanici koji su izabrani za sudjelovanje u istraživanju jer su izvijestili da je njihov roditelj imao istospolnu vezu u njihovom djetinjstvu čine vrlo raznovrsnu grupu, ali da u ovoj studiji on nije dublje ulazio u njihove međusobne razlike.

Budući da je ova studija privukla veliku količinu objavljenih komentara i kritika, ostala će se ograničenja studije, osim ovih koje navodi sam autor, obraditi kroz pregled tih komentara i kritika (u ove komentare i kritike nisu uključeni oni koji se tiču procesa objavljivanja ili recenzije originalnog članka). Prvi val tih komentara je prikazan u nastavku, nakon čega slijedi kratki pregled autorovih odgovora i dodatnih analiza objavljenih u kasnijim brojevima istoga časopisa. Na kraju su prikazani ostali komentari i kritike koji obuhvaćaju i originalni članak i objavljene dodatne analize te, konačno, re-analiza ove studije od strane dva druga autora.

2. Objavljeni komentari na studiju Marka Regnerusa iz 2012. godine

Komentari objavljeni u istom broju istog časopisa kao i originalna studija.

Amato, Paul R. (2012). »The well-being of children with gay and lesbian parents«, Social Science Research, 41 (4): 771-774.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.04.007>

Amato, profesor emeritus sociologije obitelji i demografije na Pennsylvanijskom državnom sveučilištu (Pennsylvania State University) koji je dva dana bio konzultant na projektu iz kojeg je nastao Regnerusov članak, naglašava da je prednost Regnerusove studije svakako to što polazi od velikog slučajnog uzorka i da je poduzorak koji Regnerus koristi u analizi dovoljno velik da se moglo očekivati da je njegova statistička snaga dostatna da se tvrdi da značajne veze koje se otkriju u tom poduzorku uzorku zaista postoje i u toj populaciji. Ipak, autorovi izračuni za veličinu učinka (effect size) određenih varijabli u Regnerusovoj studiji ukazuju da je statistička snaga tog poduzorka tek umjerena. Budući da veličina učinka ovisi i o tome koja se grupa izabere kao referentna grupa u analizi, tu autor ukazuje i na problem grupa koje se uspoređuju u Regnerusovoj studiji. Iako to nije lagano ostvariti u praksi, Amato sugerira da bi bilo bolje kada bi se grupe roditelja koje se uspoređuju dijelile glavne karakteristike (npr. s kohabitirajućim istospolnim roditeljima trebalo bi uspoređivati kohabitirajuće raznospolne roditelje).

Amato također upozorava da se pri tumačenju rezultata mora uzeti u obzir da većina mladih ljudi s gej ili lezbijskim roditeljima u Regnerusovoj studiji ima iskustvo raspadanja prijašnjeg braka njihovih roditelja te se stoga ne može tvrditi da su njihovi lošiji ishodi rezultat seksualne orijentacije njihovih roditelja, već, u skladu s prijašnjim istraživanjima o posljedicama obiteljske nestabilnosti, mogu biti rezultat upravo tih nestabilnosti. Da bi se znalo kako seksualna orijentacija roditelja utječe na ishode djece s istospolnim roditeljima, potrebno je istraživati djecu koja su odrastala ili odgajana od takvih roditelja čitav svoj život, što u Regnerusovoj studiji nije bio slučaj.

Eggebeen, David J. (2012). »What can we learn from studies of children raised by gay or lesbian parents?«, Social Science Research, 41 (4): 775-778.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.04.008>

Eggebeen, sociolog koji se bavi ljudskih razvojem i obiteljskim studijama na Pennsylvanijskom državnom sveučilištu (Pennsylvania State University, PSU), naglašava da, iako Regnerusova studija barata podacima koji su po mnogim karakteristikama opsežniji od većine podataka kojima su baratale ranije studije, ona ipak još ne rješava problem relativno malog broja identificiranih mladih ljudi s istospolnim roditeljima (163 s lezbijskom majkom i 73 s gej ocem), što je problem koji muči i ranije studije.

Osborne, Cynthia (2012). »Further comments on the papers by Marks and Regnerus«, Social Science Research, 41 (4): 779-783.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.05.002>

Osborne, stručnjakinja u području demografije i javnih politika koja se na Sveučilištu u Texasu u Austinu (University of Texas at Austin, UT) bavi obiteljima, djecom i socijalnom politikom, naglašava kako je Regnerusova studija metodološki rigorozna i kako je njezina prednost veliki i raznoliki slučajni uzorak od kojeg polazi. No ona također naglašava i neke probleme s uzorkom i analizom. Prvo, smatra da je poduzorak mladih ljudi s gej ocem bio premali da bi se mogao dublje analizirati.

Drugo, naglašava i kako je Regnerusova odluka, napravljena s ciljem povećavanja veličine poduzorka djece s istospolnim roditeljima, da kao djecu s istospolnih roditeljima definira i onu koja su izvijestila da je njihov roditelj bilo kada u životu imao istospolnu vezu, problematična. Naime, ta odluka otežava tumačenje usporedbi ishoda kod djece iz različitih tipova obitelji budući da se ne može izdvojiti koji su ishodi pod utjecajem života s istospolnim roditeljem, a koji su pod utjecajem iskustva razvoda, ponovnog braka roditelja ili pak života sa samohranim roditeljem.

Treće, Osborne skreće pažnju i na to da je veličina poduzorka mladih ljudi s istospolnim roditeljima, kao i u prijašnjim sličnim istraživanjima, u Regnerusovom istraživanju također relativno mala (manja od 393 ispitanika). To znači da postoji opasnost da se neke značajne razlike u ishodima pripišu životu u istospolnom kućanstvu, dok bi zapravo trebale biti pripisane iskustvu više različitih obiteljskih struktura u djetinstvu, od kojih je jedna slučajno i istospolna roditeljska veza.

Konačno, Osborne upozorava i da istospolni roditelji nisu monolitna grupa – neki su vjenčani, neki kohabitiraju, neki su poočimi/pomajke, neki su samohrani roditelji. Iz prijašnjih istraživanja se zna da svi ti različiti oblici obiteljskih struktura imaju utjecaja na dječje ishode, pa ih treba uzeti u obzir i kada se istražuju ishodi djece iz istospolnih obitelji. Regnerusova studija to ne radi i njezino je ograničenje, stoga, i nemogućnost razdvajanja efekata istospolne veze od efekata različitih obiteljskih struktura.

***

Komenari objavljeni u sljedećim brojevima istog časopisa kao i originalna studija.

Barrett, Don (2012). »Presentation, politics, and editing: The Marks/Regnerus articles«, Social Science Research, 41 (6): 1354-1356.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.08.010>

Barrett, umirovljeni profesor sociologije s Kalifornijskog državnog sveučilišta San Marcos (California State University San Marcos) koji se između ostalog bavi i LGBTQ/seksualnim manjinama, upozorava na opasnosti koje se skrivaju iza previše širokog korištenja

termina „gej“ i „lezbijka“, pogotovo kada taj termin uključuje i pojedince koji imaju istospolne seksualne odnose, ali koji se javno ne identificiraju kao gejevi ili lezbijke. S obzirom na to, Barrett smatra da Regnerus koristi gore navedene termine na način koji krivo predstavlja rezultate njegove studije. Naime, iako Regnerus u svom članku objašnjava za koje skupine koristi termine „lezbijka majka“ i „gej otac“ te jasno navodi da to uključuje i one pojedince koji su imali samo jednu istospolnu vezu u svom životu, ipak u ostatku članka te termine koristi kao da se odnose na pojedince koji su većinu svog života proveli kao javno identificirani „gejevi“ i „lezbijke“.

Druga Barrettova zamjerka također se odnosi na terminologiju za koju smatra da krivo predstavlja postojeće znanstvene spoznaje o homoparentalnosti. Naime, Regnerus u svom članku tvrdi da njegovi rezultati pokazuju kako tvrdnje mnogih drugih autora o tome kako nema razlika između homoseksualnih i heteroseksualnih roditelja ne stoje. No on, tvrdeći to, u heteroseksualne roditelje uključuje samo one iz netaknutih bioloških obitelji. Dakle, njegova studija prvenstveno nalazi razlike između djece koja dolaze iz netaknutih bioloških obitelji raznospolnih roditelja za koje su njihova djeca izvijestila da nisu imali istospolnu vezu (što uključuje samo 30.7% njegovog vlastitog poduzorka) i djece roditelja za koju su njihova djeca izvijestila da su imali barem jednu istospolnu vezu u svom životu. Samim time, nalazi Regnerusove studije još uvijek ne dovode u pitanje tvrdnju o izostanku razlike između homoseksualnih i heteroseksualnih roditelja kao takvih.

Konačno, iako Regnerus u svom članku ističe kako svojim rezultatima ne pripisuje kauzalnost (odnosno, ne tvrdi da seksualna orijentacija roditelja uzrokuje možebitne štetnije ishode), autor ovog komentara smatra da Regnerus u svom članku ne razmatra dovoljno jasno znanstvene implikacije svojih nalaza čime potpomaže njihovom korištenju za političke svrhe koji gejeve i lezbijke steretipno prikazuju kao amoralne ili neodgovorne.

Gates, Gary J. i et al. (2012). »Letter to the editors and advisory editors of Social Science Research«, Social Science Research, 41 (6): 1350-1351.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.08.008>

Gates, stručnjak u području demografije LGBT populacije na Sveučilištu u Kaliforniji Los Angeles (University of California Los Angeles, UCLA) te preko stotinu sociologa, znanstvenika koji se bave obiteljskim studijima, psihologa i ostalih znanstvenika koji su potpisnici ovog pisma ² upućenog urednicima časopisa u kojem je objavljena Regnerusova studija, naglašavaju činjenicu da je Regnerus u kategoriju ispitanika s „lezbijskom majkom“ ili „gej ocem“ smjestio i sve ispitanike čiji su se roditelji kasnije u njihovom životu razveli, čiji su se roditelji ponovno vjenčali, kao i ispitanike sa samohranim roditeljem, ako su te skupine ispitanika izjavili da je jedan njihov roditelj imao barem jednu istospolnu vezu. Ova odluka znači da Regnerus u tumačenju svojih rezultata ne može razlikovati efekt imanja roditelja s kontinuiranom istospolnom vezom od efekta svih ovih drugačijih obiteljskih struktura.

---

² Pun popis potpisnika se nalazi ovdje: <https://familyinequality.files.wordpress.com/2012/08/ssr-gates-letter.pdf>.

Također naglašavaju kako takva Regnerusova odluka također onemogućuje evaluaciju kako na ishode djece utječe stabilnost obitelji budući da on uspoređuje najstabilniji tip heteroseksualne obitelji s obiteljskim strukturama vrlo različite stabilnosti. Konačno, potpisnici su nezadovoljni i načinom na koji Regnerus mjeri seksualnu orijentaciju te smatraju da nije primjereno koristiti termin „gej“ ili „lezbijski“ roditelj za sve osobe za koje su njihova odrasla djeca izjavila da su imala barem jednu istospolnu vezu u njihovom djetinjstvu.

***

Autorovi odgovori na komentare i kritike na originalni članak u kasnijim brojevima istog časopisa.

Regnerus, Mark (2012). »Response to Paul Amato, David Eggebeen, and Cynthia Osborne«, Social Science Research, 41 (4): 786-787.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.05.003>

U svom odgovoru na gore navedena tri komentara, Regnerus u najvećoj mjeri ističe pitanje stabilnosti obitelji te ovdje navodi kako njegova studija prije svega ukazuje na prednost koju u svom odrastanju imaju djeca koja dolaze iz netaknutih bioloških obitelji u odnosu na sve ostale.

Regnerus, Mark (2012). »Parental same-sex relationships, family instability, and subsequent life outcomes for adult children: Answering critics of the new family structures study with additional analyses«, Social Science Research, 41 (6): 1367-1377.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.08.015>

Pitanje definicije istospolnih roditelja. Autor priznaje nejasnu terminologiju u svom originalnom članku te da je umjesto korištenja termina „lezbijka majka“ i „gej otac“ trebao biti precizniji u naglašavanju da se u istraživanju radi o ispitanicima koji su izvijestili da je njihova majka bila lezbijskoj vezi, odnosno otac bio u gej vezi. Dakle, u ovoj studiji se ne govori o seksualnoj orijentaciji ili identifikaciji roditelja, već o njihovom seksualnom ponašanju.

Pitanje raznovrsnosti poduzorka ispitanika koji su izvijestili o istospolnoj vezi roditelja. Kao odgovor na kritike koje originalnoj studiji zamjeraju što se zajedno analiziraju i oni ispitanici čiji su roditelji živjeli s istospolnim partnerom/icom i oni koji nisu, autor sada odvojeno analizira ispitanike koji su živjeli sa svojom majkom i njenom partnericom od onih koji nisu.

U toj dodatnoj analizi, autor razlikuje ispitanike koji nikad nisu živjeli u istom kućanstvu s majkom i njezinom partnericom od onih koji su u takvom kućanstvu živjeli barem 4 mjeseca. Ovoj prvoj grupi je također pridodao i ispitanike koju su izvijestili da su im i otac i majka imali istospolnu vezu, ali koji nikad nisu živjeli s istospolnim partnerima svojih roditelja (izvorno su ovi ispitanici bili kategorizirani kao djeca gej očeva). U ovoj

dodatnoj analizi ukupno je uključeno tek nešto manje od 400 slučajeva nego u originalnim analizama, pri čemu je kao djecu lezbijskih majki autor kategorizirao 175 djece (od kojih 90 nije nikad živjelo sa svojom majkom i njenom partnericom, a 85 je u takvoj obiteljskoj strukturi živjelo minimum 4 mjeseca) .

Njegovi rezultati i dalje ukazuju da su (sada odrasla) djeca čije su majke bile u istospolnoj vezi sličnija djeci iz alternativnih obiteljskih struktura negoli djeci iz netaknutih bioloških obitelji, neovisno o tome jesu li ta djeca ikada živjela s majkom i njenom partnericom ili ne. Regnerus ni u ovim dodatnim analizama ne uključuje kontrolnu mjeru stabilnosti obitelji (vidi dolje).

Pitanja usporedbe i obiteljske stabilnosti. Na kritiku da nije primjereno uspoređivati (sada odraslu) djecu roditelja koji su imali istospolnu vezu bez obzira na njihovu obiteljsku strukturu sa (sada odraslom) djecom koja dolaze iz netaknutih bioloških obitelji, autor odgovara da su netaknute biološke obitelji razumna referentna skupina za usporedbu efekata obiteljske stabilnosti.

Što se tiče očekivanja da djecu roditelja koji su imali istospolnu vezu uspoređuje jedino s djecom iz drugih obiteljskih struktura i koji su iskusili isti / usporediv stupanj obiteljske (ne)stabilnosti, naglašava kako je to nemoguće metodološki izvesti zbog vrlo različitih obrazaca (ne)stabilnosti u većini obiteljskih struktura.

Na kritiku da ne uključuje kontrolnu mjeru stabilnosti kućanstva u svoje analize, Regnerus odgovara kako u njegovom istraživanju uključivanje takve kontrolne mjere ne bi bilo primjereno zbog vrlo vjerojatne povezanosti između roditeljskih jednospolnih veza, obiteljske nestabilnosti i problematičnih životnih ishoda mladih odraslih. Drugim riječima, autor sugerira da su istospolne veze karakterizirane većom vjerojatnošću nestabilnosti i da je to dio objašnjenja lošijih ishoda djece, a ne kontrolna mjera.

Na tvrdnju da je vjerojatnost veće nestabilnosti istospolnih veza nešto što je prije svega odlikovalo ranije razdoblje veće društvene stigmatizacije i slabije društvene podrške istospolnim roditeljima, Regnerus odgovara da je moguće da je tako, ali da se ne može sa sigurnošću tvrditi da djeca koja odrastaju u suvremenim istospolnim obiteljima odrastaju u obiteljima koje karakterizira veća vjerojatnost obiteljske stabilnosti. Tome u prilog navodi nalaz o većoj vjerojatnosti razvoda norveških i švedskih istospolnih brakova iz studije objavljene 2006. godine, kao i podatke nekih drugih istraživanja, uključujući i Rosenfeldov nalaz iz 2012. godine o tome da lezbijski parovi izvješćuju ne samo o većoj razini zadovoljstva u vezi, nego i o većim stopama raskida.

Pitanje malog poduzorka i reprezentativnosti istospolnih obitelji. Mnogi kritičari su istakli mali broj stabilnih lezbijskih veza u uzorku (na primjer, samo dva ispitanika su navela da su živjela s majkom i njezinom partnericom čitav svoj život) kao moguć znak da se u ovom istraživanju radi o nereprezentativnom uzorku istospolnih obitelji. Regnerus smatra da to nije slučaj te da njegovi podaci zapravo pokazuju točniju sliku raznovrsnosti istospolnih obitelji od podataka mnogih prijašnjih istraživanja koja su uključivala većinom obrazovanije, imućnije i bijele istospolne obitelji.

Pitanje biseksualnosti lezbijskih majki i gej očeva. Na spekulaciju nekih kritičara o mogućnosti da su mnogi roditelji koji su u njegovoj studiji klasificirani kao lezbijske majke i gej očevi zapravo biseksualni, autor Regnerus odgovara da je to moguće i da tome

u prilog govori i neki drugi podaci iz njegove studije, ali da je samo četvero ispitanika u njegovoj studiji odgovorilo da su u njihovom kućanstvu živjeli roditeljevi partneri istog spola nakon ranije istospolne veze tog istog roditelja.

Pitanje skrbi za djecu izvan vlastite obitelji. Neki kritičari Regnerusove studije su istakli mogućnost da u razdoblju u kojem su odrastali njegovi ispitanici postojala veća vjerojatnost da su djeca gej očeva i lezbijskih majki imala iskustvo skrbi izvan vlastite obitelji (bilo zbog toga što su bili usvojeni ili zbog toga što su njihovi roditelji bili prisiljeni dopustiti da se njihova djeca smjeste u skrb izvan vlastite obitelji). Nakon pregleda svojih ostalih podataka, Regnerus izvještava da se čini da je tek troje od 21 djece gej očeva i lezbijskih majki s iskustvom takve skrbi utvrdilo da su u njoj živjeli neposredno prije života u kućanstvu sa svojom majkom i njenom partnericom, a četvero nakon života s majkom i njenom partnericom. Za ostalih 14 nema dovoljno podataka da sa sigurnošću utvrdi vrijeme njihova boravaka u skrbi u odnosu na njihov život s majkom i njenom partnericom.

***

Ostali komentari objavljeni u znanstveno recenziranim časopisima.

Perrin, Andrew J., Cohen, Philip N. i Caren, Neal (2013). »Are Children of Parents Who Had Same-Sex Relationships Disadvantaged? A Scientific Evaluation of the No-Differences Hypothesis«, *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*, 17 (3): 327-336.
<http://dx.doi.org/10.1080/19359705.2013.772553>

Perrin, sociolog kulture i politike sa Sveučilišta North Carolina, Chapel Hill (University of North Carolina Chapel Hill), Cohen, sociolog koji se bavi obitelji, demografijom i nejednakošću na Sveučilištu u Marylandu (University of Maryland) i Caren, sociolog koji se bavi društvenim pokretima na Sveučilištu North Carolina, Chapel Hill (University of North Carolina Chapel Hill), smatraju da Regnerusova studija, unatoč tome što tvrdi, zapravo ne dovodi u pitanje tvrdnju drugih znanstvenika o tome da ne postoji dokazi o postojanju znatnih nepogodnosti u ishodima djece iz istospolnih obitelji u usporedbi s ishodima djece iz drugih obiteljskih struktura.

Prvo, navode kako je odluka da se svi ispitanici koji su izjavili da je njihov roditelj imao barem jednu istospolnu vezu tretiraju kao djeca istospolnih roditelja, čak i ako su to bila djeca koja su odrastala u različitim obiteljskim strukturama (razvedeni roditelji, ponovno vjenčani roditelji, samohrani roditelji), teorijski i metodološki neopravdana čak i ako se u obzir uzme jedino opravdanje koje Regnerus kasnije ponudio, potreba da poveća poduzorak istospolnih roditelja.

Drugo, identificiranje seksualne orijentacije roditelja se temelji isključivo na prisjećanju njihove sada odrasle djece. Ovo je moglo dovesti i do pristranosti u prisjećanju (npr. postoji mogućnost da će se oni ispitanici koji imaju negativnije sjećanje na razdoblje svog djetinjstva prije prisjetiti afera svojih roditelja) i do pristranosti i izboru ispitanika

(budući da su samo oni koji su afirmativno odgovorili na ovo pitanje izabrani u poduzorak djece istospolnih roditelja).

Dalje, kao što su istaknuli i drugi komentatori, problematična je i definicija istospolnih roditelja budući da velik broj roditelja definiranih na taj način sasvim sigurno nisu odgajali djecu u istospolnim kućanstvima. Dakle, kada Regnerus govori o rezultatima svoje studije, zapravo ne može evaluirati dokaze o ishodima djece iz istospolnih obitelji.

Autori dovode u pitanje i naglasak koji Regnerus stavlja na neke od nađenih razlika u ishodima djece iz kućanstva s „gej ocem“ ili „lezbijском majkom“ u kojima se ne istražuju drugi mogući razlozi takvih ishoda, a također se u prikazu rezultata ne daju informacije koje bi čitatelju omogućile da procjeni da li su neke nađene statističke razlike uistinu opravdane ili se mogu pripisati slučajnosti. Vezano uz prezentaciju statističkih rezultata, autori komentara navode i nekoliko uočenih grešaka u tablicama koje dovode u pitanje Regnerusove rezultate. Također, nije jasno ni kako Regnerus tretira podatke o ispitanicima koje nedostaju, kao ni ekstremne vrijednosti. Ovo oboje ima implikacije za procjenu valjanosti njegovih rezultata.

Na kraju, autori pružaju i neke alternativne hipoteze koje mogu objasniti Regnerusove nalaze o razlikama u ishodima. Naime, iako je Regnerusovo objašnjenje tih razlika koje se temelji na hipotezi da roditelji iskazuju manje brige za djecu koja nisu s njima u biološkom srodstvu, svakako moguć mehanizam iza ovih rezultata, ova hipoteza nije uobičajeno prihvaćena u literaturi o obiteljskih ishodima, a protiv nje govori i Regnerusov nalaz o tome da su posvojena djeca imala manje negativnih ishoda od djece iz netaknutih bioloških obitelji. Ono što autori ovog komentara smatraju da bolje objašnjava Regnerusove nalaze o razlici u ishodima jest povećana obiteljska nestabilnost ispitanika definiranih kao djeca istopolnih roditelja za vrijeme njihova djetinjstva. Sam Regnerus nije uključio mjeru obiteljske stabilnosti u svoje analize, te tako procjena njezinog efekta na temelju njegovih rezultata nije moguća.

Zbog svega ovoga, autori smatraju da Regnerusova studija ne potvrđuje da djeca iz istospolnih obitelji uistinu imaju štetne ishode u usporedbi s djecom iz drugih obiteljskih struktura.

American Sociological Association (2015). Amicus brief to the U.S. Supreme Court in Obergefell v. Hodges.

http://www.asanet.org/documents/ASA/pdfs/ASA_March_2015_Supreme_Court_Marriage_Equality_Amicus_Brief.pdf

Slično već do sada iznesenim kritikama, i ovaj komentar naglašava kako Regnerusova originalna studija nije zapravo analizirala ishode djece dvoje istospolnih partnera te se stoga na njoj ne mogu temeljiti zaključci o istospolnim roditeljima.

Također smatraju neprimjerenom usporedbu na kojoj se temelje glavni nalazi, između pojedinaca koji su odrasli u netaknutim biološkim obiteljima i pojedinaca čiji su roditelji imali barem jednu istospolnu vezu, bez obzira na različite obiteljske strukture u kojima su ti pojedinci odrastali. Autori ističu kako ovaj rad ne razmatra jesu li ispitanici živjeli, odnosno odrastali s roditeljem koji je imao istospolnu vezu i tim istospolnim

partnerom, već u kategoriju djece s istospolnim roditeljem svrstava i djecu koja nikad nisu živjela sa istospolnim partnerom svog roditelja, pa i djecu koja nisu čitavo svoje djetinjstvo odrastala s roditeljem koji je imao istospolnu vezu.

Konačno, autori smatraju da Regnerus ne razmatra niti mogućnost da su neki od analiziranih ishoda bili pod utjecajem drugih događaja i okolnosti u životu ispitanika, pogotovo onih koji su se dogodili kasnije u njihovim životima. Ovo je pogotovo važno kada se obzir uzme da većina mjerenih ishoda spada u ishode odraslog doba, a ne ishode dječjeg doba.

Što se tiče dodatnih analiza koje je Regnerus objavio u drugom članku na temelju svoje studije, autori kritiziraju što Regnerus i dalje koristi iste problematične definicije „lezbijских majki“ i „gej očeva“. Također, Regnerus i dalje ne uključuje kontrolu stabilnosti u svoje analize. Nadalje, Regnerus ni u tim dodatnim analizama koje radi samo na lezbijским obiteljima ne uzima u obzir količinu vremena koju je ispitanik proveo s majkom i njezinom istospolnom partnericom. Štoviše, samo dvoje od 85 ispitanika je živjelo s majkom i njezinom partnericom čitavo svoje djetinjstvo.

Konačno, Regnerusovi dodatni rezultati opet ne govore o dobrobiti djece koju su odgojili istospolni roditelji budući da se u analizi ne utvrđuje jesu li se zabilježena dječja iskustva dogodila dok su ispitanici živjeli sa svojim majkama i njihovim istospolnim partnericama ili pak dok su živjeli u nekoj drugačijoj obiteljskoj strukturi. Zbog svega toga autori naglašavaju da jedini zaključak koji se može izvesti iz ova dva članka jest da obiteljska stabilnost prediktira dobrobit djece.

4. Re-analiza Regnerusove studije

Cheng, Simon i Powell, Brian (2015). »Measurement, methods, and divergent patterns: Reassessing the effects of same-sex parents«, *Social Science Research*, 52 (0): 615-626.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.ssresearch.2015.04.005>

Istraživačko pitanje.

Autori re-analiziraju podatke na kojima se temelji gore opisana Regnerusova studija (vidi Tablicu 1 za usporedbu glavnih karakteristika ovih dviju analiza) s time da njihove analize uključuju drugačiju klasifikaciju sada odrasle djece istospolnih roditelja koju smatraju problematičnom u originalnoj Regnerusovoj studiji. Analiziraju se isti

Social Science Research je časopis posvećen kvantitativnim radovima i metodologiji u području društvenih znanosti. Prema Journal Citations Reportu iz 2015. godine, kada je ovaj članak objavljen, bio je rangiran 24. u području sociologije (prvi kvartil).

Simon Cheng je sociolog koji se bavi rasom/etnicitetom, obrazovanjem, obitelji, političkom ekonomijom i kvantitativnim metodama na Sveučilištu u Connecticutu. *Brian Powell* je sociolog koji se bavi sociologijom obitelji, obrazovanja, roda i socijalnom psihologijom na Sveučilištu u Indiani Bloomington.

ishodi kao i u originalnoj Regnerusovoj studiji – 40 ishoda u društvenoj, emocionalnoj te sferi međuljudskih odnosa, s naglaskom na usporedbi ishoda sada odrasle djece istospolnih roditelja s ishodima djece iz drugih obiteljskih struktura.

Podaci i uzorak.

Koriste se isti podaci kao i u Regnerusovoj studiji, podaci američke Studije novih obiteljskih struktura (New Family Structures Study) koja je prikupljala podatke na slučajnom, nacionalno reprezentativnom uzorku mladih odraslih ljudi (18-39 godina) iz različitih tipova obitelji.

Analiza.

Pregledavajući podatke za svoju re-analizu, autori naglašavaju kako su otkrili kako u originalnim Regnerusovim klasifikacijama obiteljskih struktura postoji niz problema koji obuhvaćaju i druge skupine ispitanika, a ne samo ispitanike koji su klasificirani kao djeca istospolnih roditelja. Na primjer, navode problem kategoriziranja nekih ispitanika kao djece posvojenih roditelja, iako neki drugi podaci iz upitnika ukazuju da se radi o slučajevima kada su ta djeca sa posvojiteljima živjela vrlo kratko vrijeme, dok su većinu djetinjstva proveli s biološkim roditeljima.

Također dovode u pitanje i Regnerusovu ključnu kategoriju djece iz „netaknutih bioloških obitelji“ budući da on iz te kategorije isključuje ispitanike koji su čitavo svoje djetinjstvo proveli u netaknutoj biološkoj obitelji i čiji su se roditelji tek u njihovoj odrasloj dobi razdvojili ili razveli. Po mišljenju autora, ova podskupina i dalje spada u podskupinu djece koju su odgojili vjenčani biološki roditelji, bez obzira što se dogodilo s brakom njihovih roditelja nakon njihova odlaska iz roditeljskog doma. Njezino neuključivanje može dovesti do preuveličavanja pozitivnih posljedica odrastanja u domu dvoje vjenčanih heteroseksualnih partnera.

Zatim se dolazi i do Regnerusove klasifikacije djece istospolnih roditelja koju, kao što se moglo vidjeti iz ranijih redaka, niz kritičara smatra neprimjerenom. Osim kritika već iznesenih od strane drugih autora, autori ovo članka također ukazuju i na svoje otkriće da pitanje kojim je Regnerus identificirao takvu djecu (da li je za vrijeme njihova djetinjstva njihov roditelj ikada imao romantičnu vezu s osobom istog spola) nikad nije bilo pitano ispitanike čiji su roditelji bili vjenčani čitavo vrijeme njihova djetinjstva. Regnerusovu pretpostavku da vjenčani roditelji nikad nisu imali izvanbračni odnos s osobom istog spola, autori ove re-analize smatraju neopravdanom.

No, u konačnici autori ipak izdvajaju već identicirane probleme kategorizacije djece istospolnih roditelja kao uistinu najveće prijetnje valjanosti Regnerusove studije. Tu se radi prije svega radi o Regnerusovoj odluci da kao takve identificira sve ispitanike koji su izjavili da su njihovi roditelji imali barem jednu istospolnu romantičnu vezu u njihovom djetinjstvu, bez obzira jesu li ti ispitanici kao djeca živjeli s tim roditeljem, a kamoli s tim roditeljem i njegovim/njezinim partnerom/icom, i bez obzira u kakvoj obiteljskoj strukturi su ta djeca zaista odrastala. Autori smatraju da je ova odluka vrlo vjerojatno dovelo do preuveličanog broja djece kategorizirane kao djeca istospolnih roditelja budući da su u tu kategoriju smještene i djeca koja tamo ne spadaju.

Stoga su autori ove studije sve ispitanike ponovo kodirali s obzirom na tip obiteljske strukture u kojoj su odrasli i ispravili još neke pogreške u kodiranju i analizi na koje su naišli (npr. uključivanje nekih odgovora u analizu koji su trebali biti kategorizirani kao vrijednosti koje nedostaju i tretiranje nekoliko nominalnih ishoda kao kategoričkih). Nakon pregleda podataka 236 ispitanika klasificiranih kao djeca gej očeva ili lezbijskih majki, autori ove studije zaključuje da je 82 slučajeva pogrešno klasificirano ili da pak njihovi odgovori ukazuju na nepouzdanost zbog koje ih je trebalo isključiti iz analize, a također nisu sigurni niti oko pouzdanosti dodatnih 21 slučajeva. Zbog navedenog, iako u svojoj analizi zadržavaju sve te ispitanike, u analizu su dodali dvije dodatne varijable koje kontroliraju efekte ovih 103 problematičnih slučajeva. Što se tiče konačnih analiza ishoda djece iz istospolnih obitelji, tu pak zadržavaju tek 51 ispitanika koji su barem jednu godinu živjeli u kućanstvu istospolnog para, dok ostale ispitanike smještaju u druge tipove obiteljskih struktura.

Osim toga, autori ove studije u kategoriju djece netaknutih bioloških obitelji uključuju i sada odrasle mlade ljude koji su u takvoj obitelji odrastali čitavo svoje djetinjstvo i čiji su se roditelji razveli ili razdvojili tek u njhoj odrasloj dobi. U svojoj re-analizi autori također uključuju i neke detaljnije socio-demografske kontrolne mjere (npr. umjesto korištenja varijable rase/etniciteta kao binarne varijable koja razlikuje samo bijele i nebijele ispitanike kao što to radi Regnerus, oni razlikuju bijele, crne, hispano, multirasne i ostale ispitanike). Umjesto izbacivanja svih ispitanika s vrijednostima koje nedostaju na kontrolnim varijablama što radi Regnerus, autori ove studije koriste metode multiple imputacije kako bi se ti ispitanici mogli zadržati u analizi. Autori ove studije također naglašavaju kako su sve ove metodološke ispravke koje su napravili standardna praksa.

Glavni rezultati i zaključak.

Autori smatraju da njihova re-analiza ukazuje da su Regnerusovi zaključci prije svega rezultat njegovih metodoloških odluka te da kao takvi nisu prošli test replikacije. Kada se Regnerusovi podaci analiziraju na način koji autori smatraju primjerenijim, tada rezultati pokazuju su ishodi djece koja su živjela s istospolnim roditeljima usporediva s ishodima djece iz drugih obiteljskih struktura, uključujući i netaknute biološke obitelji. Na primjer, grupa od 51 ispitanika koji su barem jednu godinu živjeli u kućanstvu istopolnog para se od ispitanika čiji su roditelji čitavo njihovo djetinjstvo bili vjenčani razlikuje značajno u tek četiri ishoda koji ili nisu štetni ishodi (spolna samoidentifikacija, iskustvo istospolne veze) ili ne odražavaju ishode u odrasloj dobi (primanje javne pomoći u djetinjstvu i osjećaj sigurnosti za vrijeme odrastanja). Stoga je njihov zaključak da Regnerusova studija ne pruža kredibilne dokaze koji bi proturječili postojećem konsensusu o minimalnim razlikama u ishodima djece koja žive s istospolnim ili raznospolnim roditeljima.

Ograničenja studije.

Autori su svjesni da se njihovo rekodiranje Regnerusovih kategorija obiteljskih struktura također može dovesti u pitanje, ali su stava da njihove metodološke odluke u većoj mjeri slijede načela dobre metodološke prakse. Također ističu i da je njihov krajnji poduzorak

od 51 sada odrasle djece iz istospolnih obitelji malen što ograničava statističku snagu njihovih zaključaka, iako ga smatraju primjerenijim od Regnerusovih metodoloških odluka koje, kada se usporede rezultati originalne analize i njihove re-analize, prije svega ukazuju na to koliko na rezultate istraživanja na malim grupama može utjecati nekoliko ekstremnih slučajeva i problematične analitičke odluke.

Tablica 1: Usporedba dviju analiza ishoda djece istospolnih roditelja na istim podacima

OBILJEŽJA STUDIJE	REGNERUS (2012)	CHENG & POWELL (2015)
<i>Ispitanici</i>	Mladi odrasli (18-39)	Mladi odrasli (18-39)
<i>Ukupan broj djece u uzorku (broj djece iz istospolnih obitelji)</i>	2 988 (236)	≈3 000* (51)
<i>Uključen faktor stabilnosti</i>	NE	NE
<i>Uspoređivanje obitelji istospolnih i raznospolnih partnera</i>	Djeca roditelja s barem jednom istospolnom vezom se uspoređuju s djecom iz drukčijih obiteljskih struktura.	Djeca istospolnih parova se uspoređuju s djecom iz drukčijih obiteljskih struktura.
<i>Definicija djece istospolnih partnera</i>	PREŠIROKA: mladi odrasli (18–39) čiji su roditelji u njihovom djetinjstvu imali barem jednu istospolnu vezu. Uključuje ispitanike koji nikad nisu živjeli s istospolnim parom.	STATIČNA: mladi odrasli (18–39) koji su u djetinjstvu barem godinu dana živjeli u kućanstvu s istospolnim parom. Uključuje ispitanike koji nisu nužno odrastali u takvom kućanstvu.
<i>Rezultati: nalazi značajne razlike u štetnim ishodima djece</i>	DA (emocionalni i društveni ishodi i međuljudski odnosi)	NE (emocionalni i društveni ishodi i međuljudski odnosi)

*U publiciranom članku ne postoji precizna informacija o veličini uzorka.

5. Zaključak

Od mnoštva kritika Regnerusove studije, jedna se ističe kao ključan i neslomljiv argument zašto tzv 'Teksaška studija' Marka Regnerusa ne govori o dobrobiti djece iz obitelji istospolnih roditelja. Vrlo jednostavno, djece koja su odrasla u takvim obiteljima u toj studiji gotovo nije bilo – samo dvoje od 85 ispitanika koje je Regnerus definirao kao djecu istospolnih roditelja je provelo svoje djetinjstvo u kućanstvu s istospolnim parom. Čak i ograničenje od godinu dana života koje Cheng i Powell rade u svojoj re-analizi i dalje pruža samo ograničen pogled na živote te djece (kojih je sada 51) za koju se i dalje ne zna jesu li odrastala u obiteljima istospolnih partera bilo kakvo dulje vrijeme. Kada se ovom ključnom problemu pridruže svi ostali primjeri koji pokazuju loše znanstvene prakse koje je Regnerus upotrijebio – da ponovno spomenemo samo ignoriranje faktora stabilnosti obitelji koje se u svim istraživanjima pokazuje kao ključna odrednica ishoda djece ili umjetno ograničenje komparativne skupine djece iz kućanstava dvoje vjenčanih

heteroseksualnih roditelja samo na najstabilniji segment takvih obitelji – postaje jasno da ova studija ne daje znanstveno relevantan doprinos razumijevanju dobrobiti djece istospolnih roditelja pa čak ni LGBT osoba općenito. K tome, kada se Regnerusovi podaci analiziraju na metodološki primjereniji način, kao što to rade Cheng i Powell, rezultati nisu u skladu s zaključcima Regnerusova rada. Stoga je potrebno konačno prestati o tzv. Teksaškoj studiji raspravljati u okviru razmatranja ishoda djece iz obitelji istospolnih roditelja. Umjesto toga, za bilo kakvo dublje razumijevanje, potrebno se okrenuti razmatranju sve većeg broja metodološki uistinu rigoroznih studija o djeci koja odrastaju u obiteljima istospolnih partnera. Takve pak studije dosljedno ne nalaze dokaza o statistički značajnim razlikama u ishodima djece iz obitelji istospolnih i raznospolnih roditelja koji se mogu pripisati obiteljskoj strukturi u kojoj ta djeca odrastaju.³

O AUTORICI

Tanja Vučković Juroš je doktorirala sociologiju 2012. godine na Sveučilištu u Indiani – Bloomington u SAD-u, s koncentracijom u sociologiji kulture i metodama istraživanja. U svojim se istraživanjima bavi raznim temama u sociologiji kulture, politike i identiteta (primjerice, kolektivnim sjećanjima, subkulturama, stavovima i diskursom o LGBT pravima, stavovima mladih u post-komunističkim državama), a poseban interes ima i za pitanja kvalitativne metodologije. Njezino su doktorsko istraživanje, koje se bavilo formiranjem kolektivnih sjećanja o jugoslavenskoj komunističkoj prošlosti među mladim Hrvatima, djelomično financirale i hrvatska (NZZ) i američka Nacionalna zaklada za znanost (NSF). 2016. godine je dobila prestižnu Marie Skłodowska-Curie individualnu stipendiju te u sklopu te stipendije od 2017. godine boravi na belgijskom Katoličkom sveučilištu u Louvainu (Université Catholique de Louvain – UCL) gdje provodi dvogodišnji projekt koji se bavi percepcijom i recepcijom obitelji LGBT migranata iz središnje i istočne Europe koji su u Belgiji i Nizozemskoj vjenčani ili odgajaju djecu s istospolnim partnerima.

---

³ Za nedavni pregled takvih studija, vidi: Vučković Juroš, Tanja (2017) »Usporedba ishoda djece iz obitelji istospolnih i raznospolnih partnera: osvrt na kvantitativne studije provedene na slučajnim reprezentativnim uzorcima«. *Revija za sociologiju* 47(1):65-9, DOI: 10.5613/rzs.47.1.3, <http://hrcak.srce.hr/file/269592>